

pirîka

Kurdiya Şirîn

(1)

ji bo pêngava navîn

Amedekar

Zinar Soran - B. Welatevîn

www.netewe.com

ALA KURDAN

Ronahîya dil û çav

Diyariya dê û bav

Pêsîra wî roj û tav

Ala kurdan ser be ser

Sor û gewer e kesk û zer

pirtûka dersê

Kurdiya Şirîn

(1)

ji bo pêngava navîn

Amedekar:

Zinar Soran - B. Welatevîn

Wêneçêker:

Youssef - İlkin

Weşanên APEC-TRYCK & FÖRLAG

www.netewe.com

Weşanên APEC-TRYCK & FÖRLAG

Weşan no: 33

Birê hîndekariyê: 4

Çapa Yekemîn: Îlon 1992

pirtûka dersê ji bo pêngava navîn

Kurdiya Şirîn

(1)

Adresa xwestinê:

SIH-lagret

Box 8133

700 08 Örebro/Sweden

Best. nr. 4403-5

ISBN: 91-87730-33-2

Amedekar:

Zinar Soran - B. Welatevîn

Sättning:

B. Eser

Wêneçêker:

Youssef - Îlkin

APEC

Box 3318, 163 03 Spånga/Sweden

Stockholm 1992

Denna bok är framställd med bidrag från Skolverket

www.netewe.com

NAVEROK

Ey Reqîb.....	7
Dibistan Vebû.....	8
Prensîbên Sinifa Me.....	10
Alfaba Kurdî.....	12
Aştî (Cigerxwîn).....	13
Malbata Min	14
Dilşa	16
Hevala Nû	18
Deftera Rojane	20
Daxwazî	22
Kite	23
Bexçê Heywanan	24
Zarok Gelek Zîrek in	26
Al (C.A. Bedir-Xan)	28
Her Kurd im (Hejar)	29
Hêşînahî-Mêwe	30
Telefon	32
Pêzanîn	34
Hevok	35
Rêkûpêkî	36
Nexweşiya Lezgîn	38
Tehsîldar û Ker	40
Mijulî	42
Niqte	42
Navdêr	43
Reş Girêdan (Riza Çolpan)	44
Nameya Gulçînê	45
Nan	46
Dûrikên Zarokan	48
Malan Barkirin (Stran)	50
Sal - Demsal - Meh - Roj	51
Xapînok	52
Bîhnok	53
Zelal û Gul	54

Kincên Zivistanê	56
Rengdêr	58
Koma Sêwiyan (M.Baksî)	59
Spor	60
Niqtepirs	61
Civat û Seqet	62
Riya Peyan	64
Niqtebang	65
Peyvên Pêşiya..	66
Pronav - Cînav	67
Niqte Bihnok	67
Kuçe û Paqijî	68
Çûk Jî Koç Dikin	70
Bêjeya Kurd	72
Sersal	74
Gerek Li Welêt	76
Roja Dayikan	78
Cejna Şekir	80
Welatê Me Kurdîstan	82
Lêker	84
Newroz	85

PÊŞGOTIN

Zargotina Kurdî xwediye dîrokek gelekî kevn û dewlemendiyek pirr mezin e. Lê ziman û edebiyata kurdî di warê nivîskî de, li gorê wê dîrok û dewlemendiyê pêş ve neçûye. Ji ber ku dewletên kolonyalist bi zanebûn xwestinin û dixwazin ku pêşiya vê pêşveçûnê bigirin.

Ew rastiya di perwerdekirin û hînkirina kurdî de jî, xwe bi awakî eşkere dide diyar kirin. Wek tê zanîn, li Swêdê zarokên kurdan jî wek zarokên neteweyên din yê biyanî, li dibistanan bi zimanê xwe dixwînin. Lê piraniya neteweyên din, ji ber ku xwedî dewlet û dezgehên perwerdekirinê ne, bi hêsanî dikarin ji pirtûk û meteryalên perwerdekirinê yê dewletên xwe feyde bibînin û wan bi kar bînin. Lê, şagirtên kurdan jî wî tiştî bêpar in. Ji ber wê yekê jî, di wî warî de pêwîstî û valahiyeke zor girîng heye.

Her çiqasî di van salên dawî de hinek pirtûk û meteryal ji bo zarokan hatinin amade kirin jî, ew bersîva pêwestiya ku heye nadin. Bê guman ew pêwîstî û valahiya ku heye di demêk kurt de naye çareser kirin. Di wî warî de pêwîstî bi gelek xebat û hewildanan hene. Me jî, bi vê bîrûbaweriyê û li gorî hêz û zanebûna xwe xwest ku beşdarî nava vê pêvajoyê bibin û di wî warî de biçûk be jî xizmetekê bikin. Heger ev xebata me pir bi hindikî be jî valahiyeke dagre, em dê kêfxweş û bextewar bibin. Lê, em di vê bîrûbaweriyê de ne ku kar û xebatên weha ji aliyê komisyonek ku ji zimanzane û mamosteyên kurdî pêkhatî bête meşandin, wê bêter bi rêkûpêk û dewlementir bin.

Di vê pirtûkê de, heta ji destê me hat li gel nivîsên kurt û hêsan, me xwest ku çend mînakên ji helbest û nivîsên helbestvan û nivîskarên kurd û çend numûneyan jî ji zargotina kurdî hilbijêrin. Li gel wê armancê, me xwest ku em di warê gramera kurdî de jî bi awakî pir kurt bingehê ava bikin. Ji bo wê yekê jî, em bi kurtî li ser hinek termên gramerê rawestiyên.

Ji ber ku di wî warî de, ev pirtûka me ya yekem e, em dizanin dê kêmanî û şaşiyên me jî hebin. Berî ku em pirtûkê bidin çapê, me nivîsên vê pirtûkê da hinek hevalên mamoste. Piştî nerîn û pêşneyarên wan hevalan, me nivîsên vê pirtûkê dîsa di ber çavan re derbas kirin.

Ji bo nerîn, pêşneyar, rexne û alîkariyên wan hevalan, em gelekî spas dikin.

Stockholm, Îlon 1992

Zinar Soran B. Welatevîn

Zarok gulên welatan in.

EY REQÎP

*Ey reqîp her mawe qewmî Kurd ziman
Nayşkênê danerî topî zeman
Qewmî Kurd hestaye serpê wek dilêr
Ta be xwên nexşî bika tacî jîyan
Kes nelê Kurd mirdûwa, Kurd zindûwa
Zindûwa qet nanewê alakeman
Ême roley Midîya û Key xusrewîn
Dîniman, ayîniman her nîştîman
Ême roley rengî sûr û şoreşîn
Seyrîken xwênawye rabûrdûman
Lawî Kurd hestaye serpê wek dilêr
tabe xwên nexşî bika tacî jîyan
Lawî Kurd hazir û amadeye
Canfîdaye, canfîdaye, her canfîda.*

7/10

DIBISTAN VEBÛN

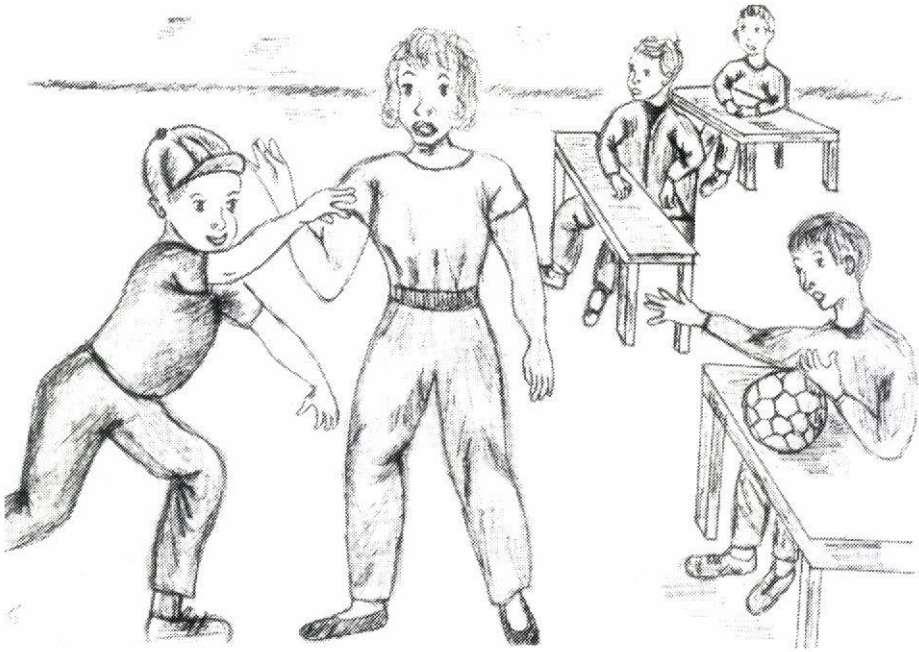
Dilşa îro ji xewa xwe ya şîrîn zû şiyar bûbû. Şeva din xewa wê nedihat. Wê vebûna dibistana xwe difikirî. Pênûs û defterên xwe ji êvarî ve, xistibûn, çenteyê xwe.

Gava saeta wê li zingil xist, ew ji nav nivînên xwe çeng bû. Berê xwe da odeya destşokê. Devûrûyê xwe şuşt, diranên xwe firçe kir û porê xwe şeh kir. Diya wê jî, li mitfaxê taştê hazir dikir.

Piştî taştê, Dilşa çentê xwe avêt ser milên xwe, xatir ji diya xwe xwast û berê xwe da dibistanê. Li ser riya dibistanê, Dilşa hevalên xwe difikirî. Wê gelekî bî-riya hevalên xwe yên dibistanê kiribû.

Gava Dilşa hat dibistanê, gelek hevalên wê li hewşa dibistanê kom bûbûn. Mamosteyên wan li ber deriyê Dibistanê, li şagirtan mêze dikirin. Piştî demekê zengil lêket. Zarok ketin sinifên xwe. Mamosteyên her sinifê, bixêrhatin dan şagirtên xwe. Navên wan yek bi yek xwendin. Şagirtin nû û yên berê, bi hevû-du dan nas kirin.

Mamosteyê Dilşayê di derheqê perwerdekirina sala nû de agahdarî pêşkêşî wan kir. Piştî agahdariyê û belavkirina şemayê, mamoste destûra wan da û şagirt derketin derve.

PRENSÎBÊN SINIFA ME

Roja îniyê bû. Me xebata xwe ya vî hefteyî di ber çavan re derbas dikir. Bi vekirina derî re em hemû veciniqîn.

-Riza ha goga te!

Sîpan goga Riza avêt ser masa wî û zivirî ku here.

-Sîpan were vir!

Ev dengê mamosteya me bû. Sîpan çû cem wî. Mamosta ew li ser kursiya xwe da rûniştandin. Mamosta çû kêleka Cano rûnişt. Em mat û bédeng mabûn! Gelo wê mamosta çi bigota?

-Pênûsên xwe deynin ser maseyên xwe. Ka bibêjin Sîpan çi çewtî kir?

Zeynê: Gava Sîpan hat hundir, wî li derî nexist.

Soran: Ew bêdestûr ket hundir.

Hêlîn: Wî bi dengekê bilind xeber da û gog avêt ser maseyê.

Şoreş: Di wextê dersê de, ew divê nehata hundir.

Evîn: Wî dersa me birî.

Mamosta ji cihê xwe rabû û çû cem Sîpan û got:

-Belê Sîpan, te jî bihîst ku bi hatina te hevalên te çiqasî aciz bûne. Di sinifa me de hinek prensîb hene. Hemû şagirt li gor wan prensîban hereket dikin. Me ew li ser texteyê jî nivîsandine. Ka tu jî bixwîne!

Rûyê Sîpan sor bû, wî li texteyê mêze kir. Bi dengekî bilind û xemgîn prensîbên sinifê xwend. Mamosta destê xwe di serê wî da û got:

-De fermo here. Lê careke din wilo neke. Sîpan bi fedî û xemgînî got:

-Mamosta, vê carê li min bibûhire! Min çewtî kir.

-De tiştê nabe. Carna mirov bê hemdê xwe çewtiyan dike. Lê, divê mirov careke din wê çewtiyê dubare neke.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

vekirin

bibûhire

destûr

prensîb

fermo

fedî

pirs:

1) Gava Sîpan hate sinifê wî çiqasî kir?

ALFABEYA KURDÎ

TÎP

Dengên ku ji dev û qirika me derdikevin, em bi nîşanekê wan dinivîsin. Em ji wan nîşanan re, TÎP dibêjin.

Di alfabeya kurdî de, 31 tîp hene: **a, b, c, ç, d, e, ê, f, g, h, i, î, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, ş, t, u, û, v, w, y, x, z.**

TÎPÊN DENG DAR

Hinek tîp hene, bêyî ku lêvên me bigihêjin hevûdu, dengên wan ji devê me derdikevin. Em ji wan re, TÎPÊN DENG-DAR dibêjin.

Di alfabeya kurdî de, 8 tîpên dengdar hene: **a, e, ê, i, î, o, u, û.**

TÎPÊN BÊDENG

Hinek tîp hene, ku bê alîkariya dengdarekê û bi serê xwe dengên wan ji devên me dernakevin. Em ji wan re, TÎPÊN BÊDENG dibêjin.

Di alfabeya kurdî de, 23 tîpên bêdeng hene: **b, c, ç, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, ş, t, v, w, x, y, z.**

JI KOMÎTA AŞTÎXWAZÊN SWÊD RE

Silav li ser we
Ey mirov perwer

Zînhare, zînhar!
Dîsa nebî şer

.....
Ez şer naxwazim
Dijware ev şer

Didî ber xwe ev
Hemî hişk û ter

Li vê stêrê
Agir dirêjî

Zar û zîçên me
Tevan dikujî

Bijî aşitî
Bijî azadî

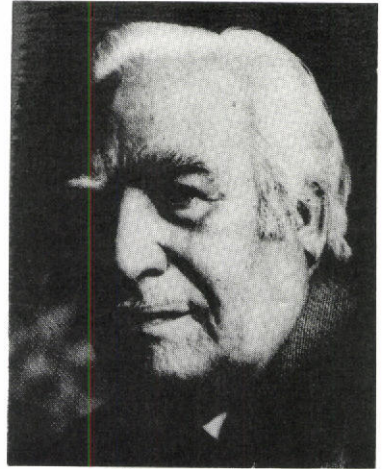
Bijî serbestî
Bijî dilşadî

Aştî dixwazim
Vê aştiya xweş

Aştîya têde
Hemîkes rûgeş

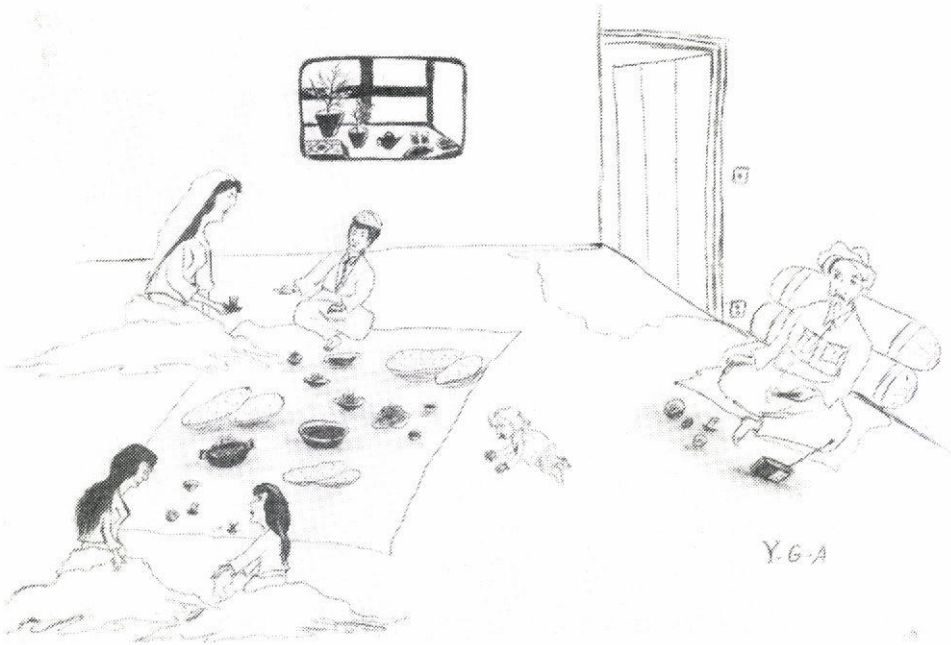
Gul têde şîn bên
Çîçek bi ken bin

Serbest û azad
Bê qeyd û bend bin

Cigerxwîn

Cigerxwîn
AŞTÎ ji Dîwana 8 an

MALBATA MIN

Di mala me de şeş kes hene. Diya min, bavê min, birayê min, du xuşkên min û ez. Diya min di nexweşxanê de kar dike. Bavê min di fabrîqa çîkolata de dixebite. Em sê bira diherin dibistanê. Xuşka min ya biçûk dihere zarokxanê. Gava bav û diya min diherin kar, wê li zarokxanê dihêlin. Dema ew ji kar vedigerin, yek ji wan wê ji wir tîne malê.

Diya min pir diweste. Em di karê malê de, alîkariya wê dikin. Karê bavê min gelekî giran e. Cihê karê wî pir germ û gemarî ye. Ji bo ku ew bêtir diweste, em naxwazin ew li malê kar bike. Lê bavê min nikare bê kar bisekine. Ew li malê jî bivê- nevê ji xwe re karekî

derdixîne.

Gava em li welêt bûn jî bavê min kar dikir. Lê ewqas nedwestiya. Wî bi traktorê erd dajot û eşêfa nava bexçe dikir. Xaniyê me mezin bû û di nav bexçeyekî de bû. Berx, hesp, kûçik, pisîk û çêlekên me hebûn. Çinîna zad û hûrkirina bênderan qet ji bîra min naçin. Bapîr, ap, amojin, bav û diya min bi hevûdu re dixebitîn. Min jî alîkariya wan dikir. Kêfa min pir ji ajotina cencerê re dihat.

Li swêdê qet merivên me tune ne. Hemû merivên me li Kurdistanê ne. Her sal, havînê em diçin Kurdistana cem wan. Pîra min êvaran ji min re çîrokan dibêje. Ez ji çîrokên wê gelekî hez dikim. Gava em diçin welêt, em merivên xwe yên din jî dibînin. Ap û metkên me, ji me pir hez dikin. Du kur û keçikek xaltîka me hene. Lê xalê min hîn, jî azib e, ne zewicî ye.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

hez kirin

xebat

malbat

westandin

meriv

zarokxane

Pirs:

- 1) Navên bira û xuşkên te çi ne?
- 2) Navên merivên xwe bi kurdî binivîse!

DILŞA

Îro Dilşa ji nav nivînên xwe ranebû. Diya wê çû ber serê wê û jê re got:

-De rabe Dilşa! Tû dereng dimînî.

-Ez naçim dibistanê.

-Xêr e, tu naxwazî herî dibistanê? Ez dizanim, tu ji dibistanê hez dikî. Çima tu naçî? Ka tu ji diya xwe re bêje.

-Na, Ez naxwazim herim. Ez ji mamoste û hevalên xwe tişteki fêhm nakim. Ew ne wek min dipeyvîn û ji min fêhm nakin. Ez naxwazim herim.

Diya Dilşayê, xwe li ber wê dirêj kir. Ew hembêz kir. Rûyê wê maçî kir. Bi dengêki nizim, hêdî hêdî ji Dilşayê re got:

-Cana min. Rindik û xweşika min. Em li Swêdê ne. Mirov li vir bi swedî dixwîne, dipeyve û dinivîsîne. Mirov li Kurdistanê bi kurdî, li Firansayê bi firansî, li Înglistanê bi ingilizî dipeyve. Her millet bi zimanê xwe dipeyve û dinivîse. Tu dê li dibistanê swêdî fêr bibî. Xwe neqheherîne. Zarokên biyaniyan hemû wek te ne. Lê divê tu zimanê xwe jî, ji bîr nekî. Mamos-teyekî kurdî jî wê bi kurdî dersê bide te. Tu dê fêrî nivîsîn û xwendina kurdî jî bibî. De rabe qîza min.

Dilşa bê dil çû dibistanê. Di dersa sisiyan de mamosteyek hat sinifê. Mamosta Dilşayê, mamosteyê zimanê kurdî bi Dilşayê da nas kirin. Li kêleka Dilşa rûnişt. Wî bi kurdî alikariya Dilşayê kir. Wê rojê Dilşa bi kêfxweşî vegeriya malê.

Swediya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

dereng

jêbir

fêrbûn

biyanî

bêdil

guhdarî

Pirs:

- 1) Çima Dilşa naxwaze here dibistanê?
- 2) Diya dilşa çi jê re got?

HEVALA NÛ

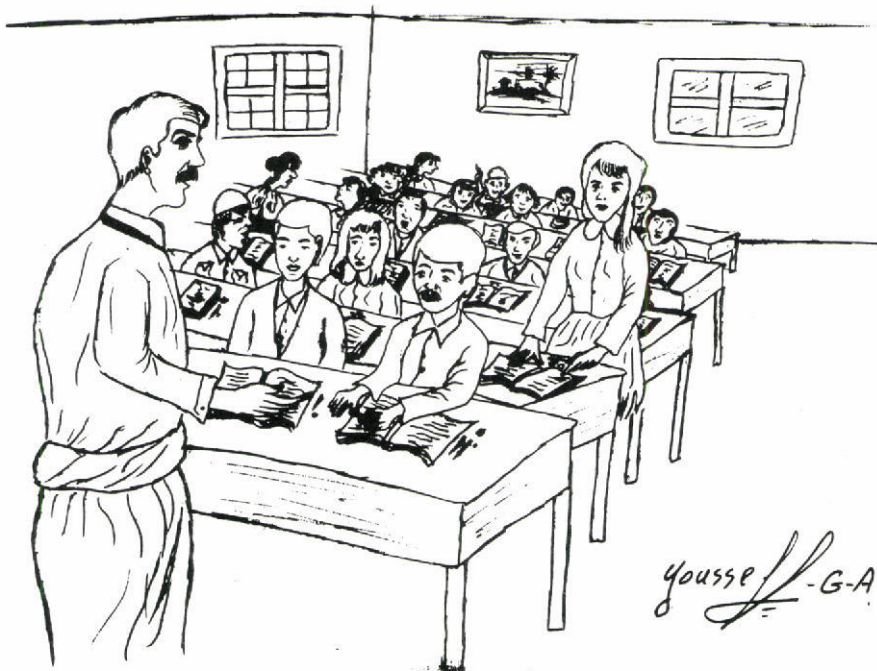
Wek her roj, bi lêketina zengil re em çûn sinifa xwe û li cihên xwe rûniştin. Demek derbas bû, lê mamosteyê me nehat. Ew, îro dereng mabû. Me meraq dikir. Ma gelo mamosteyê me nexweş bû? Lê piştî bîstekê, derî vebû. Mamosteyê me û keçikek hatin hundir.

Mamoste got:

- Ez îro dereng hatim. Ji ber ku şagirtêka nû bi bavê xwe re hatibû dibistanê. Min alîkariya wan kir. Navê hevala we ya nû Xunav e. Malbata wê nû hatine vê derê. Divê ku hûn alîkariya wê bikin.

Mamoste, em yeko yeko bi Xunavê dan nas kirin. Roja ku ez hatibûm dibistanê hate bîra min. Roja pêşîn pir zor û zahmet bû. Paşî, hêdî- hêdî min hevalên xwe yên sinifê nas kirin. Ez êdî wek berê aciz nedibûm. Dibistan, roj bi roj bi min şirîntir dibû. Ez ji nivîsandin û xwendinê gelekî hez dikim. Min biryar da, ku alîkariya Xunavê bikim.

Piştî dersê, me bi hevûdu re listî û em bûn hevalên hev. Her ku diçû, min bêtir ji hevala xwe ya nû hez dikir.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

heval

zengil

listik

alîkarî

dereng

biryar

Pirs:

- 1- Mamoste ji bo çi dereng hate dersê?
- 2- Gava Xunav hate sinifê, çi hat bîra Mizgîn?
- 3- Em çawan dikarin alîkariya hevalên nû bikin?

DEFTERA ROJANE

21. Gulan. 1990

Em îro bi balafirê hatin Diyarbekirê. Ap û amojina min hatibûn pêşiya me. Piştî em ji balafirê peya bûn, em bi teksiyeke çûn mala bapîrê min. Gelek merivên me hatin cem me. Dinya gelekî germ bû. Bawêşîna malê bêwestan dizivirî.

23. Gulan. 1990

Em çûn ber çemê Dicleyê. Rojê erd û mirov dibirijand. Ji germayê, mirov nikarîbû li ber tavê xwe dirêj bike. Em li bin siya holikeke rûniştin. Mezinan xwarin hazir dikirin. Em zarok jî ketin avê. Piştî xwarinê, me zebeşekî mezin şikenand û xwar. Zebeş hênîk û şîrîn bû.

27. Gulan. 1990

Bapîrê min, em birin Weyselqiran. Gelek mirov li wê derê hebûn. Weyselqiranî ziyareteke mezin e. Salê bi hezaran kes diherin wê ziyaret dikin û qurbanan didin. Bapîrê min jî, mîhek serjê kir û goştê wê li feqîrên wê derê belav kir. Me li bin darên tû û gûzan dilîst. Siya wan pir xweş û hênîk bû.

Êvarê em vegeriyan gundê me. Em li ser xênî rake-tin. Stêrk diçirûsiyan û xemlek xweşik dida ezmanê reş û tarî.

Pirs:

- 1) Xwediyê defterê gera xwe ya îsal, li ku derbas kir?
- 2) Hûn jî li defterekê bûyerên weha binivîsin!

DAXWAZÎ

Her êvar, dê û bavê min li oda rûniştinê rûdinin. Carna yek ji wan, çîrokên kurdî ji min re dibêje. Lîstikên xweş nîşanî min didin. Gelek lîstokên ku em li dibistanê fêr dibin ew nizanin. Ji ber ku ew li swêdê neçûne dibistanê. Wan li welêt xwendine. Lîstokên kurdî yê şagirtan dê û bavê min xweş dizanin. Ez gelek lîstokên xweş ji wan fêr dibim. Lîstokên ku ez ji wan fêr dibim ez li dibistanê nîşanî hevalên xwe didim. Ew pir kêfxweş dibin.

Carna jî ew naxwazin bi min re bilîzin. Wê gavê ez dizanim ku ew gelek westiyane. Lê wextê ew li televîzyonê dinihêrin, pirtûk û rojnameyê dixwînin, xeberên radyoyê guhdarî dikin, qet bersiva pirsên min jî

nadin. Wê gavê ez pir aciz dibim.

Lê ew çîrok, stran û dûrikên zarokan ji min baştir dizanin. Çîrokên xweş dibêjin. Lê ew qasî min nikarin stranan bibêjin.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

westandin

hînbûn

daxwazî

lîstok

stran

tiştanok

Pirs:

- 1- Çima ew naxwaze bavê wî bixwîne û guhdariya radyoyê bike?
- 2- Divê peywendiyên nav zarok dê û bavan çawan bin?

KÎTE

Bi vebûn û girtina devên me, dengê derdikeve. Em ji tevayiya wî dengî re, KÎTE dibêjin. Kite, ji yek an jî yekê bêtir tîpên bi carêkê ji devê me derdikevin pêk tê.

Mînak:

a, ê, û, ez, tu, rê, ga, erd, per, par, kar, rind, deng û hwd.

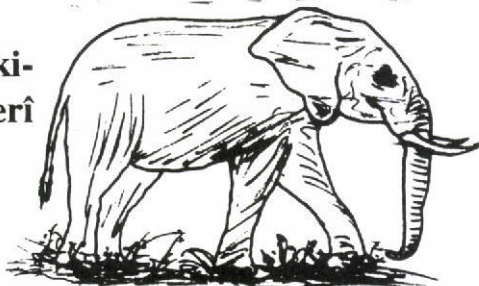

BEXÇEYÊ HEYWANAN

Dê û bavê min, em birin bexçeyê heywanan. Bexçeyekî gelekî mezin bû. Di bexçe de şêr, piling, gur, rovî, keftar, hirç, meymûn, xezal, gakûvî, keroşk, gelek cûre çûk û fil hebûn.

Birayê min Zîlan, şekirê xwe avêt hewşa meymûnan. Meymûnekî ew şekir ji erdê hilanî û kir devê xwe. Ew nêzî têlê bû û pencê xwe dirêjî Zîlan kir. Zîlan tirsîya û paş ve vekîşîya. Em hemû pê kenîyan. Karkerên di wî bexçeyê de dixebitin, xwarina heywanan didan wan. Xwarina hinekan goşt û hestî bûn. Xwarina hinekan jî, rêsi û ka bûn.

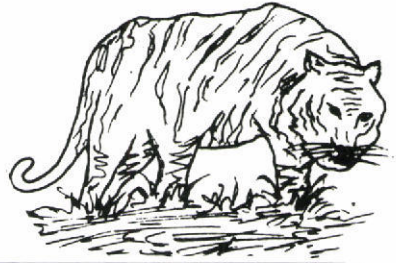
Me ji wan meymûnan pir hez kirin. Bi hev re dilîstin û qeşmerî dikirin. Em bi wan pir kenîyan.

Pirs:

1- Navê heywanên kedî binivîsin!

2- Navê heywanên kûvî binivîsin!

Navê van heywanan bi swêdî binivîse!

şêr, qaz, deve, piling, mirîşk, fîl,
kund, ker, bizin, rovî, werdek.

meymûn, gur,

BÊJE (Peyv, gotin)

Bêje, ji yek an jî pir kiteyan pêk tê û bi serê xwe manakê dide.

Mînak:

Hesp, dar, mêvan, golik, tirs, ba û hwd.

ZAROK GELEKÎ ZÎREK IN

Riza di odeya xwe de, li ser maseya xwe dersên xwe çêdikir. . Wî, pirtûk û defterên xwe girt û ji diya xwe pirsî:

- Dayê, ku tu destûra min bidî, ez ê herim bi hevalên xwe re bilîzim.

- Here lê dereng nemîne! Berî bavê te ji kar were, divê tu li malê bî.

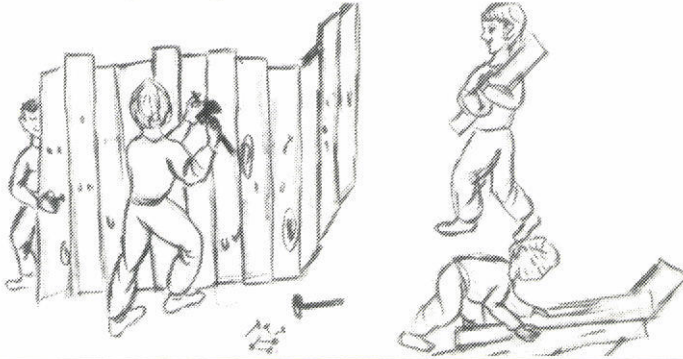
Riza solên xwe xistin pêyên xwe û bi lez berê xwe da hevalên xwe. Hevalên wî beriya wî hatibûn û dest bi karê xwe kiribûn. Wan, ji bo ku tê de bilizîn, xaniyekî biçûk çêdikirin. Karê ku para Riza bû, nîşanî wî kirin. Riza jî dest bi xebata xwe kir. Ew bi kêf dixebitîn. Riza wextê çûna malê ji bîr kiribû. Bi dengê diya Şêrgo, wextê çûna malê hate bîra Riza. Dev ji kar berdan. Xaniyê wan hîn tamam nebûbû. Lê ji niha ve xweş xuya dikir. Kêfa wan li cih bû. Hinekî westiya bûn. Lê dîsa jî, bi kêf berê xwe dabûn malê. Wan ji hevûdu re gotin: "Em ê sibê karê xwe bidomînin."

Bavê Riza ji karê xwe vedigeriya. Di nava bexçe de, xaniyekî biçûk û xweşik bala wî kişand. Çû cem xanî. Li derûdora wî rind mêze kir. Ew di xortaniya xwe de, xerat bû. Kêfa wî gelekî ji xanî re hat. Hostatî û zîrekiya zarokan ecibandibû.

Li ser xwarinê, bavê Riza ji diya wî re got:

- Xanim, zarokên vê demê gelek zîrek û hosta ne. Xaniyekî baş di nava bexçe de çêkirine, bi serê bavê min be, xeratên me jî nikarin bi wê plan û pîvanê çêbikin. Ode, derî û pencereyên xênî pir xweşik çêkirine.

Riza qet dengê xwe nedikir. Di dilê xwe de dikeniya û kêfa wî ji wê pesinandina bavê wî re pir dihat.

Swediya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

pencere

çakûç

tevşo

birek

mîx

text

Pirs:

1- Hûn li kû derê dilîzin?

2- Di xanîçêkirinê de, mirov kîjan tiştan dixebitîne?

AL

.....

**Her milet xweyîyê alekê ye. Al nîşana milet û welat e.
Tevayîya heyîna miletan di ala wan de civiyaye.**

Al, namûs, rûmet û bextê miletan e.

.....

**Ala her miletî jê re beha ye. Di cejn û şahinetan de
qesr, seray, xanî û kuçeyan pê dixemilînin, di ber wê
re dibûrin, silavan lê dikin, wê maç dikin, datînin
ser serê xwe.**

**Alên miletin biserxwe, di kelat û bajarên wan re li
pêl dibin, di rêveçûna leşkerî de, dikevin pêşiyê.**

**Lê alên miletên dîl, wek ya miletê me, ji her derê bi-
derkirî, lihevtewandî li ser dilê zarowên wan de hi-
landî ne.**

**Miletên dîl dixebitin, xwînên xwe dirêjînin ko biya-
niyan ji welatê xwe biqewirînin û alên xwe li ser ke-
let û bajarên xwe ji nû ve daçiqînin.**

Ala her miletî bi çend rengan û bi şiklekî din e.

**Ala Kurdan, ji jor ber bi jêr ve, ser hev sor, sipî û
kesk e, di nava wê de, roj diçirise.**

Celadet Alî Bedir-Xan

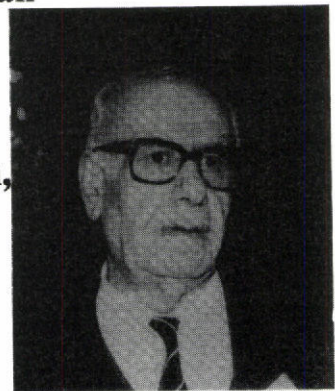
(Ji kovara Hewarê, hejmar: 9)

Pirs:

- 1- Di ala Kurdî de, kîjan reng hene?
- 2- Di kîjan rojan de, mirov ala xwe daçiqîne?

HER KURD IM

Bi derodero bim, li mala xwe bim,
Li axa ereb bim, li îranê bim,
Kinc lêkirî bim, rût û tazî bim,
Koşka min deh qatî be, wêran mal bim,
Aza û rizgar bim, şadman û xwendan
Yan zincîr li mil, li goşê zindan,
Sax bim, cahil bim, guh lê giran,
Yan zar û nizar li nexweşxanan
Rûnê m li ser textê xûnkarî,
Yan li kolanan bigerin bi hejarî,
Kurd im û li rîya Kurd û Kurdistan
Ser û pê didim ser destan,
Bi kurdî dijîm, bi kurdî dimirim,
Bi kurdî didim bersîva qebra min,
Bi kurdî dîsan zêndî dibim,
Li vê dinê bi kurdî hel diçim.

HEJAR

(Ji Tarîxa Edebiyata Kurdî, Q. Kurdo)

HÊŞÎNAHÎ - MÊWE

Xaniyê me di nava bexçeyekî mezin de ye. Xwediyê xaniyê me pir pîr e. Ew nikare li bexçe mêze bike. Em li bexçe dinihêrin. Dê û bavê min, bi giya û çiçekên curbecûr bexçe dixemilînin.

Havînê, em li alîkî bexçe hêşinahî diçînin. Li Kurdistanê mirov dikare îsot, firingî, bacan, xiyar, tivir, pîvaz, gêzer, bexdenûs, sîr û hwd biçîne. Lê em li Swêdê, hinekan ji wan naçînin. Ji ber ku hinek hêşinahî li Swêdê baş çênabin. Bavê min dibêje, ji bo ku ew baş tavê nabînin, ew baş çênabin. Havîna Swêdê ne wek ya Kurdistanê germ e. Tava wê jî ne pir bi tîn e. Havînên vir kin in. Serma zûtir tê. Ji bo wê jî, hinek hêşinahî di xaniyên ku derûdora wan, bi caman yan jî bi naylonan rapêçayîne de, tîn çandin.

Li Swêdê, her dem hêşinahî û fêkî li dikanan hene. Ew, wan ji welatên germ tînin. Îtalya, Îspanya, Marako û Yûnanîstan hêşinahî û fêkiyên xwe difroşin welatên din. Swêd jî, bi piranî ji wan welatan hêşinahî û fêkî dikire.

Pirs:

- 1- Tu pir ji kîjan xwarina hêşinahî yê hez dikî?
- 2- Piraniya hêşinahî yên swêdê ji kîjan welatan tîn?
- 3- Ji bo çi, hêşinahî û fêkî piranî ji welatên germ tîn?

Çend xwarinên hêşinahiyên:

<p>Tirşika Fasûliyan-Tirşika Bamyân-Tirşika Nokan Tirşika kartolan -Pel û kortik-Şorba hêşinahiyên</p>
--

TELEFON

Îşev birayê min yê biçûk nexweş ket. Bavê min telefona doktor kir. Wî numreya doktor, ji rêbera telefonê derxist. Pirtûkek qalind bû. Telefonên her derên pêwîst û kesan tê de hebûn.

Piştî demekê doktor hate mala me. Li qirik û guhên birayê min nêrî. Li kaxezekê navên hinek dermanan nivîsand û çû.

Bavê min rêbera telefonê danî ber xwe û çend numreyên telefonan ji ber nivîsand. Ew numreyên ku nivîsandibû, bi textê kaxeza ve zeliqand. Ji bo ku em hergav li kataloga telefonê nenêhêrin. Ew, numreyên nexweşxanê, polîs û ambûlansê bûn.

Pirî caran, ez bi xwe telefona heval û mamosteyên xwe dikim.

Li Kurdistanê, weke li swêd pir telefon tune ne. Li bajaran pir in. Wê havînê, ez bi diya xwe re çûbûm Kurdistanê. Li wir me xwest ku em bi bavê min re bipeyivin. Tenê yek telefon li gund hebû. Ew jî, di mala muxtêr de bû.

Em bi wê telefonê,, bi bavê min re peyivîn û me ji wî re got ku em dê kengî vegerin swêdê.

Pirs:

- 1- Feyda telefonê çi ye?
- 2- Kîjan numareyên telefonan, ji bo me pir pêwîst in?

Numreyên van telefonan, li deftera xwe binivîse!

Telefona dibistana xwe :

Telefona cihê Şewatê :

Telefona polîsan :

Telefona nexweşxanê :

PÊZANÎN

Lezgîn û Gurgîn ji dibistanê dihatin û ber bi malê diçûn. Ew li ser riya malê, li Mizgîn û Şêrîn rast hatin. Her çar heval li hevdu kom bûn. Lezgîn ji Mizgînê re got:

- Ez gelek tiştok û pêzanînên nû ji pîrika xwe hîn bûmim.

Ez binerim, bê tê bikaribî bersîva wan bizanibî?

Tiştê min heye, tiştanok.

Ji ard hûrtir e.

Ji devê bilintir e.

Ew çi ye?

Evîn hinekî mijûl bû, lê bi bersîva wê dernexist. Şêrîn keniya û got:

- Ez dizanim. Wê rojê xaltîka min, ev ji min pirsîbû. Bersîva wê, "dû" ye.

Lezgîn şaş mabû. Wî bawer nedikir ku hevalên wî ew pêzanîn bihîstine. Lezgîn berê xwe da Şêrîn û got:

- Baş e. Ez yek din ji te bipirsim.

Him şil dike,

Him dîwêr qul dike.

Ew çi ye?

Şêrîn bîskeke mijûl bû û ji nişka ve hate bîra wî:

- Min pê derxist. Ew "dilop" e.

Vê carê Mizgînê zîvirî ser Lezgîn û jê re got:

-Ma ji te heye, ku tu tenê pêzanîn û tiştanokên nû hîn bûyî. Ka vê carê tu bersiva vê pêzanîne bidî:

Du xuşkê cînar

Bi hevdu nakin bawer.

Ew çi ye?

Lezgîn keniya û bê ku li ser bifikire, bi yek carê bersiv da:

- Ew "çav" in.

Piştî çend pêzanîn û tiştanok ji hevdu pirsîn, her çar hevalan berê xwe dan malên xwe û çûn.

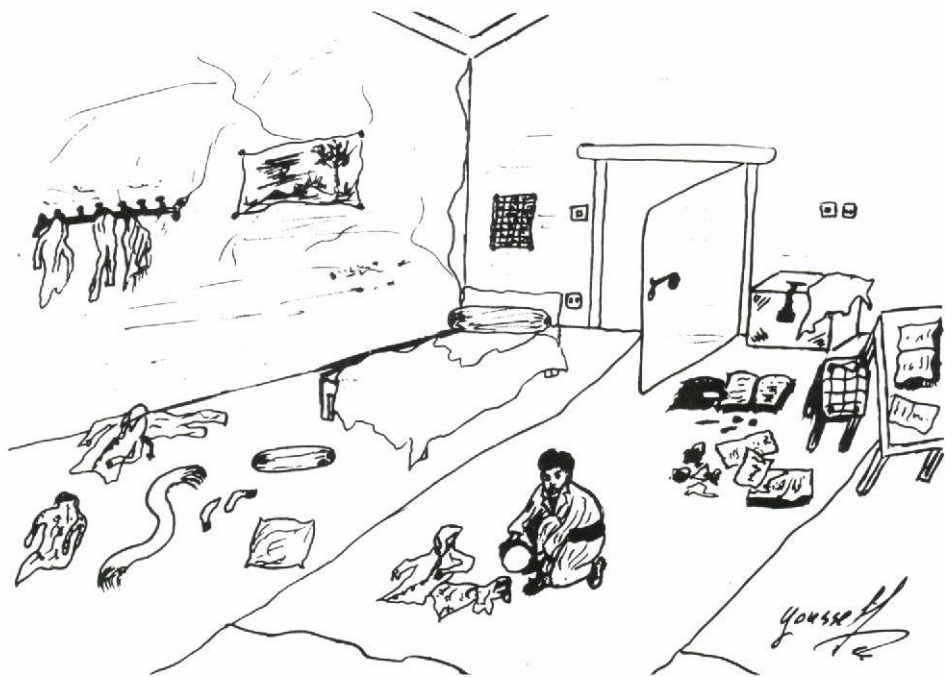
Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!		
tiştok	mijulî	dû
pêzanîn	ken	dilop

HEVOK

Ji yek an jî çend bêjeyan pêk tê. Maneyekê, fikrekê, daxwazekê, rewşekê, pêwîstiyekê, karekî û hwd. diyar dike. Hevok bi niqteyekê, niqtepirsekê an jî bi niqtebangekê dawî tê.

Mînak:

Îro baran bariya. Divê ez herim bajêr. Silo digrî. Gerro dikene. Were vir! Fermo!

RÊKÛPÊKÎ

Ez ji dibistanê nû hatibûm malê. Min xwarina xwe xwar. Ez hinekî westiya bûm. Min dixwest, ku ez xwe dirêj bikim û razêm. Ez ketim xewek şirîn. Saet berî pêncan ez hişyar bûm. Saet di pênc û nîvan de, civanê min bi hevalan re li meydana sporê hebû.

Ez li kincên xwe yên sporê geriyam, lê min ew nedît in. Ne dihat bîra min, ku min ew li ku derê danîbûn. Ev lêgerîna kincên sporê ne ku bi tenê îro, lê hergav weha dibû. Ji bo ku odeya min tim tevlihev bû, diya min bi min her re diqeherî. Wê ji min re digot: "Divê tu tiştên xwe xweşik bidî hev û wan bi rêz têxî dola-

ba xwe. Wê gavê tu dikarî bi hêsanî tiştin xwe bibî-
nî." Min ji diya xwe re digot, ku ez ê weha bikim. Lê,
ew gotinên min her gav di peyvê de diman.

Vê carê dabû dilê min. Min biryar da ku bi rastî ez
bi gotinên diya xwe bikim: Oda xwe paqij bihêlim.
Kinc û tiştên xwe bi rêz deynim. Ji bo ku ez wan bi
hêsanî bibînim. Piştî lêgerîneke dûr û dirêj, min
kincên xwe yê sporê dît. Min ew li xwe kirin. Ji
mitfexê sêvek û mûzek girt û bi rê ketim. Ez hinekî
bi derengî gihîştim cihê sporê. Me lîstikek xweş bi
hev re lîst.

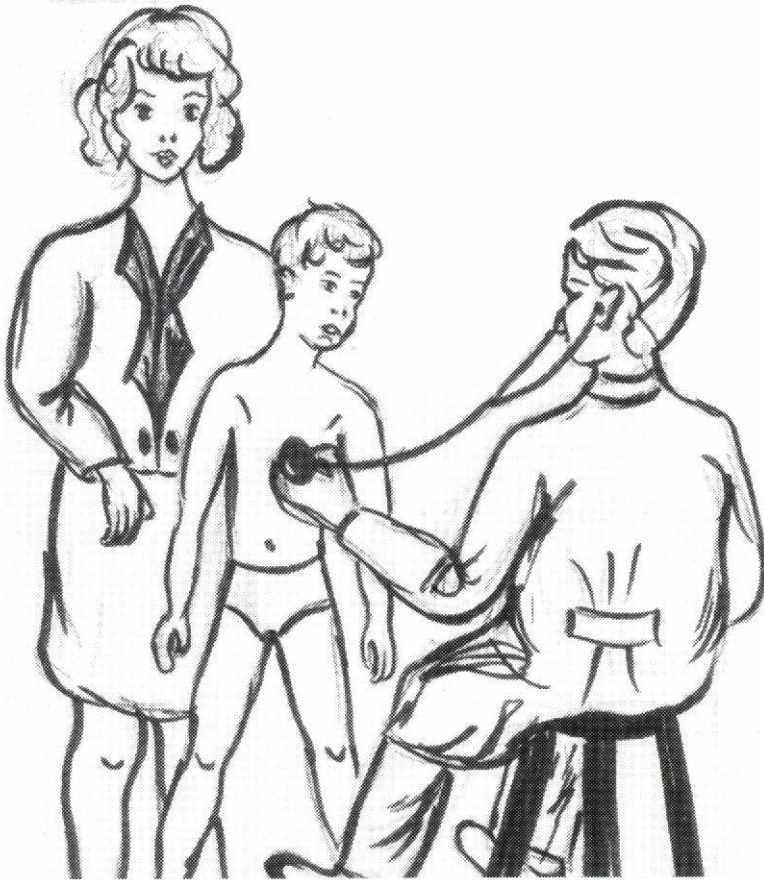
Ji wê rojê û vir de, ez kinc û tiştên xwe bi rêkûpêkî bi
cih dikim. Odeya xwe pakij dikim. Diya min, ji vê
tevgera min, pir hez dike.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

tevlîhev	dereng	tevger
rêz	rêkûpêkî	paqij

Pirs:

- 1- Ji bo çî, divê em oda xwe paqij bigirin û tiştên xwe bi rêz deynin?
- 2- Kî oda te dide hev û baqij dike?
- 3- Wî şagirtî çima kincên xwe yê sporê zû nedidît?

NEXWEŞÎYA LEZGÎN

Piştâ Lezgîn îro pir diêşiya. Ji mamosta xwe destûr xwast û çû malê.

Wî li malê xwe li ser textê xwe dirêj kir. Diya wî hat cem wî û li rewşa wî mêze kir. Piştâ wî gelekî diêşiya. Laşê wî pir germ bû û xwêdan dabû. Diya wî jê pirsî:

- Çî te heye, delalê min. Tu çawa yî?

Diya wî destê xwe da ser eniya wî. Eniya wî pir germ bû. Derece (pêpik) anî û xiste bin zimanê wî. Piştî

demekê pêpik ji bin zimanê wî derxist û lê nihêrî.
Germiya laşê wî pir bû.

Diya Lezgîn bi destê wî girt û berê xwe dan doktor.
Doktor li Lezgîn nihêrî. Doktor alavek danî ser pişta wî û guhdariya salixdayîna wî kir. Bi aletekî li pişta wî guhdarî kir. Li çav û guhên wî xweşik mêze kir. Dûre li ser pelekî biçûk, navên çend dermanan nivîsand û da diya wî.

Lezgîn û diya xwe çûn dermanxanê. Dermanên wî kirîn û berê xwe dan malê.

Lezgîn dermanên xwe di wextê de dixwar in. Êşa pişta wî, roj bi roj kêmtir dibû. Bi dû pênc rojan de, Lezgîn dîsa dest bi dibistana xwe kir.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

pêpik	nihêrî	êş
derman	germayî	dermanxane

Pirs:

- 1- Diya Mizgîn, ew bir cem kê?
- 2- Wan ji kû derê derman kirîn?
- 3- Navên nexweşiyên ku hûn dizanin binivîsînin.

TAHSÎLDAR Û KER

Rojekê tahsîldarek dihere gundekî beriyê. Ji tirsê, gundî her yek bi alîkî direve. Ji ber ku di wê demê de, qaçora serê terş û heywanan hebû. Gundiyên feqîr bi zorê xwe xwedî dikirin. Ew qaçora, ji wan re gelekî giran dihat.

Gundiyan terş û heywanên xwe bi lez û bez ji nav gund derdixistin. Ew li paş girik û di çem de vedişartin.

Lê mixabin, vê carê xeber dereng dighêje Çelo. Ji bo wê jî nagihê, ku ew kerê xwe ji nav gund derxîne.

Çelo ji bo qaçora kerê nede, kerê xwe ji êxur derdixîne û tîne aliyê malê. Her çar lingên kerê bi verîsekî baş girêdide. Doşkekê davê erdê, kerê dixê nav û li-hêfekê davê ser.

Tahsîldar mal bi mal digere. Çi heywanên ku dibîne, qaçora wan bi zor ji xwediye wan distîne.

Dor tê ser mala Çelo. Çelo ji tirsê diricife. Lê naxwaze tirsê xwe bide xwuyanê kirin.

Tahsîldar dikeve hewşê, li axurê xanîkê êgir digere, lê tiştêkî nabîne. Tahsîldar derbasî alî malê dibe, li wê derê jî tu heywanan nabîne. Gava ew dê ji malê derkeve, lê hay dibe, ku kesek di nav nivîna de ye. Tahsîldar dizane, ku însanek bi roj di nav nivîna de be, tê wê manê, ku ew kes nexweş e. Ji bo wê, tahsîldar ji Çelo dipirse:

-Xîre, ew kî ye nexweş e?

Çelo:

-Heyran, weleh ew bavê min e.

Tahsîldar dihere ser nivîna, dixwaze li rewşa yê nexweş binere û dibê:

-Hela ez li rewşa apê xwe binerim, bê çawa ye.

Gava Tahsîldar li hêfê radike, Çi bibîne! Kerek di nav nivîna de ye. Dibe tiq tiqa tahsîldar. Ew dizivire ser Çelo û dibê:

-Heyran, ji bo ev camêra bû bavê te û apê min, bi xwedê ez jî qaçora vî ji te nastînim.

Bavê Hêvî

MIJÛLÎ

Zilamek li ber çemekî ye. Dixwaze derbasî aliyê din bibe. Bi wî re, gurek, berxek û seriyekî lehane hene. Kelekek biçûk li ber çem heye ku hew mirov tenê dikare du tiştan pê derbasî aliyê din bike.

Eger ew zilama bi xwe re, berê gur derbas bike, dê berx lehanê bixwe. Lehanê derbas bike, dê gur berxê bixwe.

Ma hûn dizanin, ew zilama dê çawa gur, berx û lehanê derbasî aliyê din bike?

NIQTE (.)

Niqte, yek ji wan nîşanên ku paşîya hevokan nîşan dide. Gava hevok dawî were, niqteyek li dawîya wê tê danîn.

Mînak:

Ez êvaran zû têm malê. Bavê min xerat e. Dilşa mêvane me ye.

NAVDÊR

Navdêr, ew bêje ye ku kesekî, heywanekî, cihekî an tişteki diyar dike. (Peyva ku navê kes, heywan û tiştan e)

Mînak:

Lezgîn, pismam, zarok, bizin, defter, mase, gol, çiya, zozan û hwd.

1) SERENAV

Serenav ew navdêr e, ku hew kesekî, heywanekî, cihekî an tişteki taybetî bi nav dike. Serenav her gav bi tîpên mezin tê nivîsandin.

Mînak:

Kurdistan, Berzanî, Şêx Seîd, Cûdî, Lezgîn, Mahabad, Amed û hwd.

2) HEVENAV

Hevenav ew navdêr e, ku bi awayekî giştî kes, heywan, cih an tiştan bi nav dike.

Mînak:

Mirov, pez, deşt, kevir, rovî, xwendevan, dibistan, bajar, gund û hwd.

Pirs:

Navderên ku di vê nivîsandina jêr de hene binivîse!

— — — — —
Koçer nêzîkî çiyakî bilind dibûn. Boxûtlû, kû weke nanekî şekir kenarên wî bilind bûn. Zinarekî mezin ber bi esmanan ve hîlbûbû, baskên kevirî yê dêwane yê xwe vekiribû, ji jêr gelek reş û tarî, bi esmanê ji hevrîşîma girtî ve zeliqayî dixuya. Koçer ji bo şevê li quntarê vî çiyayî sekinîn. Hema li ser girekî agir pê xistin, beroşên tijî goşt danîn ser agir. Barên giran ên ga û hespan danîn. Jin bi lez û bez baran vedikirin û kulavan li erdê radixistin...

Ereb Şemo

REŞ GIRÊDAN

Hezar nehsed heştê heşt bû
Kurdperweran reş girêdan
Nûçe a reş zû belav bû
Kurdevînan reş girêdan

Eman, eman, eman
Helebçe girt mij û dûman
Pênc hezar Kurd cangorî bûn
Birîndaran nedît derman

.....

Mij dûman bû ezman sema
Zar, zêç mirin, kesek nema
Helebçe bû Hîroşîma
Kurdistanê reş girêda

.....

Şêx Saîd, Helebçe, Zîlan
Dêrsim, Axrî, jan da dilan
Ev helbesta Rizê Guran
Mala Guran reş girêdan.

Riza ÇOLPAN
(Ji Kovara Hêvî yê)

NAMEYA GULÇÎNÊ

Stockholm, 18.03.1992

Hevalê hêja!

Min gelekî bêriya te kiriye. Min pir dixwest ku ez ji te re nameyekê bişînim. Wek tu jî dizanî, heta niha min nikari bû xweşik binivîsanda û bixwenda.

Par ku ez ji Kurdistanê zivirîm û hatim Swêdê, min dest bi dibistanê kir. Dibistana min gelek xweş e. Ez fêrî nivîsandin û xwendinê bûm. Swêd gelekî sar e. Berf pir dibare. Serma wê gelek e. Lê dibistana me germ e.

Birayekî min çê bû. Me navê wî Xemgîn danî. Carna bi şev pir digirî. Bavê min ji min re piskilêtek nû kirî. Ez dê havînê pê bigerim. Ez dixwazim tu piştî girtina dibastana xwe, werî cem me. Gava tu werî, em dê bi hevûdu re bilîzin û bigerin. Li vê derê gelek ci-hên lîstikên zarokan hene.

Ez gelek silavên germ ji te re dişînim. Destên dê û bavê te radimîsim.

Navnîşana min:

Gulçîn Bêwar

Glasv. 10, NB

117 49 Stockholm

Pirs:

- 1) Gulçînê di nameya xwe de, bahsa çi dike?
- 2) Nameyekê binivîse!

NAN

Diya min nê li malê çêdike. Em piranî nanê malê û yê genimî dixwin. Lê carna jî, ez li dibistanê nanên reş dixwim. Ew ne hew ji genim çêdibe. Nan dikare ji genim, çewder û ceh jî çebibe.

Genim, ceh, garis, çewder bi tov tên çandin. Berî ku bên çandin, erdê wan çend caran tên ajotinê. Cotkar di wan erdên ajotî de, tovê wan diçînin. Dûre ew hêşîn dibin û bejin davên. Gava simil didin û hişk dibin, tên çinîn. Em zad li êş hûr dikin û dikin ard. Ji ard hevîr çêdikin. Em hevîr di tenûr û firinan de ya jî li ser sêlan dipijînin û dikin nan.

Welatê me Kurdistan di warê cotkariyê de, pir dew-

lemend e. Li deşta Heranê, Mêrdînê, Diyarbekirê, Silêmaniyê, Cizîrê û Serêkaniyê genim, ceh, nîsk û nok pir tên çandin.

Ji ber ku genim, ceh, nîsk û nok li welatê me pir tên çandin, pîraniya xwarinên me jî, ji wan tên çêkirin.

Hinek welat hene ku cot û cotkarîtî lê kêm in. Ceh genim, nîsk û nokan ji welatên din dikirin. Lê welat hene ku nikarin qasî pêwîstiya xelkê xwe zad û xwarinê bikin. Bi hezaran zarok û mezin ji birçîna dimirin. Divê em qedr û qîmeta xwarinên xwe baş bizanibin. Gava em bi hêsanî nan û xwarinê peyda dikin, divê em wan kesên birçî ji bîr nekin.

Swediya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

nan	hevîr	cotkarî
genim	ard	cot

DÛRIKÊN ZAROKAN

Xezal ji dersê derket, li pêşiya dibistanê çend hevalên wê kom bûbûn. Gava Xezal gihêşt cem wan, dît ku ew dûrikên zarokan ji hevûdu re dibêjin. Dor hatibû ser Gulçînê. Wê dest bi dûrika xwe kir:

Kê wer lîskê
Ber perê qalîskê
Qalîska dermana
Firiya ezmana
Xwedo xwedanî te me
Çavreş kildanî te me
Neynik danî xemilî
Xemla wî ji paçê gulî
Ez kuncî tu narincî
Ser doşeka birincî
Ser textikê firincî
Ez firiyam tu ma li cî

Kêfa Xezalê pir ji wan dûrikan dihat û gelek ji wan, jiber zanîbû. Gava Gulçînê dûrika xwe qedand, Xezal bêyî ku bibêje dora min e, dest bi dûrikekê kir:

Ho kildo, mo kildo
Kil ji kilê Biharê
Av ji ava çinarê
Qîza Elo beraze
Yekî ereb dixwaze
Meîna ereb dexîne
Zeng û zîna bi ser xîne
Çel qeytanê zêrînî
Hirç elimî ser texta
Çav bi nayê bi rexta
Girê Hopanê pan e
Tije sar û serman e
Pezê sor û talane

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

dûrik	neynik	xeml
kil	qeytan	zîn

Ma lan bar kir lê lê çû ne wa ran lê

di nê lê di nê lê di na ra min
gew rê lê rin dê lê he va la min

MALAN BARKIR

Malan bar kir lê, lê çûne wara lê

Dînê lê, dînê lê, dinara min,

Malan bar kir lê, çûne waran lê

Gewrê lê, rindê lê, hevala min.

Goştê me xwarin lê, lê mişk û maran lê

Dînê lê dînê lê, dînara min.

Goştê me xwarin lê, lê mişk û maran lê,

Gewrê lê, rindê lê, hevala min.

Ez kew nebûm lê, lê qefes kirim lê,

Dînê lê, dînê lê, dînara min.

Ez kew nebûm lê, lê qefes kirim lê.

Gewrê lê, rindê lê, hevala min.

SAL

Di salekê de çar demsal, 12 meh, 52 hefte û 365 roj hene.

DEMSAL	MEH	NAVÊN
BIHAR	Adar Nisan Gulan	ROJAN Yekşem
HAVÎN	Hizêran Tirmeh Tebax	Duşem Sêşem
PAYÎZ	Îlon Çiriya pêşîn Çiriya paşîn	Çarşem Pêncşem
ZIVISTAN	Çileyê pêşîn Çileyê paşîn Sibat	Înî Şemî

XAPÎNOK

Hûn dikanin li ser hevûdu van tiştan bibêjin ?

1- Çil serçe ji wê de hat. Çil serçe ji vir de çûn.

Wî çil serçî ji vî çil serçî re got:

Çel serço, hûn çi çilserçene.

2- Teşt, mişt nîsk.

3- Sim û tim tim Simêl e.

4- Ez çûm mera mala Remezan

Min got kanî mera mala mele Remezan

Got va ye mera mala mele Remezan.

5- Rêvî li rê lezand

Rê li rêvî lezand.

6- Diya min girikek hilkir

Min serê girika wê xwar.

7- Kurm qurm qul kir.

Pirs:

Hûn dikarin çend xapînokan bêjin?

BÎHNOK (,)

Bîhnok, di hevokê de dikeve nava navên kes û tiştên li dû hev rêzkirî û bêjeyên li pê hevûdu tên ku bi pevgirêkekê bi hevûdu ve nehatine girêdan.

Mînak:

- 1) Lezgîn, Gurgîn, Şîrîn û Evîn hevalên hevûdu ne.
- 2) Di kirasê Mizgînê de rengên kesk, sor, zer û spî hene.
- 3) Mêranî, comerdî, rastî û dilpakî nîşanên mirovên qenc in.

ZELAL Û GUL

Zelalê ji gulan pir hez dikir. Li nêzîkê dibistana wê, bexçeyê kalekî hebû. Dema Zelal diçû dibistanê û dihat, her tim wê li wî baxçeyî mêze dikir. Gulên sor, zer, spî çar aliyên bexçe xemilandibûn.

Kalo pir xweş li gulan dinihêrî. Rojekê dîsa Zelal di ber bexçe de derbas dibû û li gulên reng bi reng temaşê dikir. Kalê porspî wek her rojê gulên xwe av dida. Kalo zivirî ser Zelalê û jê re got:

- Ma bexçê we tune ye?

Zelalê şerm kir, rûyê wê sor bû. Serê xwe bera ber

xwe da û bi dengekî nerm bersiva kalo da:

- Belê, bexçê me heye. Lê gulên me tune ne. Ew gulên te gelek xweşik in. Kêfa min pir ji wan re tê.

-Baş e, ez hinek şitil û tovên gulan bidim te. Tu dikarî wan di baxçeyê xwe de biçînî.

Zelal mat û şaş mabû. Lê kêfa wê jî dihat. Hîn bersiva kalo nedabû, kalo got:

- Metirse, çandina gulan ne zor û zehmet e.

Kalo çend şitilan gulan jê kir. Hinek tovên çîçekan jî di nav kaxezan pêça û teva wan şitilan, ew dan Zelalê. Kalo ji Zelalê re şîrove jî kir, ku mirov wan çawan diçîne.

Gava Zelal vegeriya malê, berê xwe da bexçe. Li gori gotinên kalo, ew şitil û tovên xwe çand in. Zelal li avdan û lênerîna gulên xwe pir miqate bû. Piştî demekê, gul û çîçekên Zelalê şîn bûn. Roj bi roj ew mezintir û geştir dibûn. Êdî bexçeyê Zelalê jî wek bexçeyê kalo, bi gul û çîçekên rengîn xemilî bû.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

gul	pel	tov
guldank	çîçek	kok

Spartin:

1- Navên gulên ku hûn dizanin binivîsin!

2- Gul çawan zêde dibin?

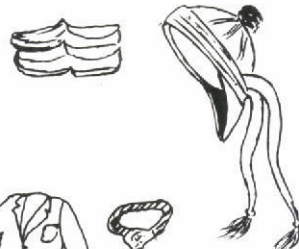
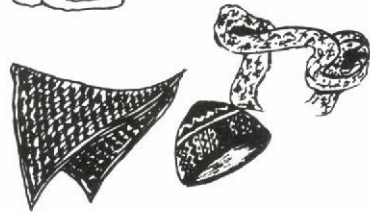
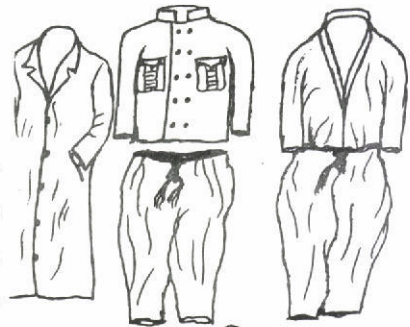
KINCÊN ZIVISTANÊ

Serma roj bi roj zêde dibû. Îro hinek berf jî bariyabû. Bayekî sar û cemidî dihat. Mirov ji sermayê dilerizî. Diya min derê sindoqan ve- kir. Kincên qalind, goreyên risinî, lepik, palto û çizmeyên min derxist in. Êdî dema kincên zivistanê hatibû. Diya min, kincên havînê jî xweşik rast kir û hilanî.

Berî çend rojan, me soba xwe jî danîbû. Me çend qurmên êzingan xist sobê û dada. Di demek kurt de, hundur wek tenûrê bû. Pisîka me xwe li ber sobê avêtibû erdê û razabû.

Çakêtê ku diya min ji sindoqê deranîbû, ji min re biçûk bûbû. Ew êdî ji min re nedibû. Diya min lê mêzekir û got:

- Maşelleh, kurê min mezin bûye. Binihêre! Ev ji te re biçûk bûye. Ez ê ji bavê te re

bêbêjim, bila ji te re çakêtekî nû bikire.

Li ser wê gotinê, xwuşka min Xezal ji diya min qeherî. Ji ber ku wê jî fîstanekî nû dixwest. Diya min zîvirî ser Xezalê û jê re got:

- Meqehere! Eger pereyên bavê te vê mehê têrê bikin, bila ji te re jî fîstanekî bikire.

Navên wan kincan bi swêdî li deftera xwe binivîse!

gore

şal

kum

lepik

fanore

qazax

palto

çakêt

stûpêç

Pirs:

1- Kincên tenik, rengên vekirî, fireh û bi piraniyê ji pembo çêkirî, em di kîjan demê de li xwe dikin?

2- Di vê wêneyê de hûn kincên zivistanê dibînin. Hûn dikarin navên wan binivîsin?

RENGDÊR

Rengdêr ew bêje ye, ku bi navdêre ve wesf, rewş, hejmar an rengê navdêrê şanî me dide.

Mînak:

Hespa **beza**. Kerê **boz**. Mirovê **hejar**. Xaniyê **keyn**. Porê **reş**. Gerdena **dirêj**. Rûyê **girover**. Çar xezalên **kûvî**. **Hemû** mirovên **kêrhatî** û hwd.

Pirs:

Rengdêrin di nivîsandina jêr de hene, binivîse!

.....

Evdal dengbêjekî navdar û stranvanê mîrê kûrdan Tahar Xan bû. ...Ew peyakê zimansêrîn, bejindirêj û xweşlevhatî bû. Rûyê wî, her gav, bi ken, sinbêlê wî badayî bû. Wî şal û şapikên hewreşimî li xwe dikirin û simbêlê xwe bi rûnê gûz û behîvan dibiriqand. Herçî dengê wî bû, xwedê ew dabûye. Şalûl û bilbil jî li ber dengê wî bédeng dima...

Mehmet Uzun

(Ji pirtûka Rojêk Ji Rojên E. Zeynikê)

KOMA SÊWIYAN

.....

Berê hezar salî li gundê me jin û mêrek jiyane. Ji wan re heft zarok çêbûne: çar kur û sê keç. Gundiya ji wan gelekî hez kirine. Ew jî wek me bi hîvê, bi rojê, bi stêrkan şa bûne. Şevên havînî û zivastanî derbas kirine. Lê rojekê dê û bavê wan dimrin. Kesek li gund alîkariya wan nake. Zarok birçî dimînin, nexweş dibin. Paşê her heft bi hev re diçin serê Mereto û ji Xwedê alîkariyê dixwazin. Xwedê lavîjên wan di hîne cih û her heftan li ezmên dike stêrk.

Çîrok çend rast e, ez nizanim. Lê tiştê ku ez dizanim, koma sêwîyan her dem li ser ezmanê gundê me ye. Mezinên me dibêjin ku ev heft xwûşk û bira, me nas dikin. Ji ber vê yekê dev ji me bernadin û naçin welatên din.

Diyên me, rojên îne, ji bo koma swêyan nan belav dikin û li hev dicivin.

Mahmut Baksî

(Ji pirtûka Keça Kurd Zozan)

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

sêwî

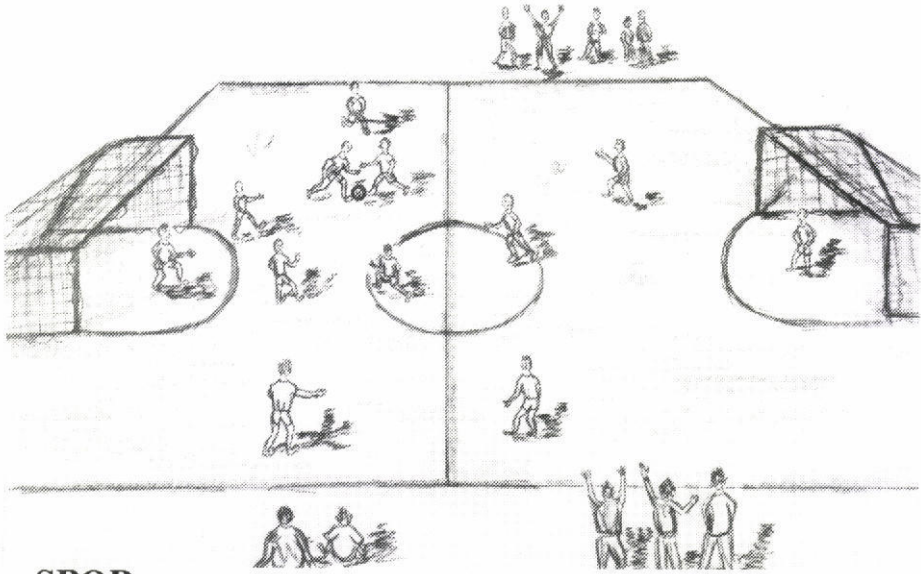
stêrk

hîv

şev

ezman

Xwedê

SPOR

Dibistan hîn nû hatibû girtin. Sorgul û Zîwer firavîna xwe li malê xwarin. Wan kincên xwe yên sporê li xwe kirin. Rahîştin çenteyên xwe û berê xwe dan ci-hê sporê. Li meydana sporê civan dabûn hevalên xwe ji bo ku bi futbolê bilîzin. Gava ew gihan wê derê, gelek hevalên wan yên din jî li wir bûn.

Wan bi hev re, bi futbolê lîstin. Gelekî westiyan. Xwêdanê di pişta wan re avêtibû. Ji bo bêhna xwe berdin, hinekî rawestiyan. Di wê navbênê de, ew hinekî rûniştin û ava fêkiyan vexar in.

Piştî wê rawestokê, dîsa dest bi lîstikê kirin. Li kêleka wan Rojda û Sîwanê jî, bi tenîsê dilîstin. Li hêleka din jî, hinek zarokên din bi basketbolê dilîstin. Bavê Berîvanê û diya wê, bi pingpongê dilîstin. Bêrî-

van jî hakimtî ji wan re dikir.

Dengên top, raket û zarokan tev li hev bûbûn. Ew ji lîstikên xwe kêfxweş û razî bûn. Her çiqas ku ew diwestiyan jî lê dilê wan geş û rûyên wan bi ken bûn.

Swediya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

firavîn

rawestok

hakimtî

civan

geş

kêfxweş

Pirs:

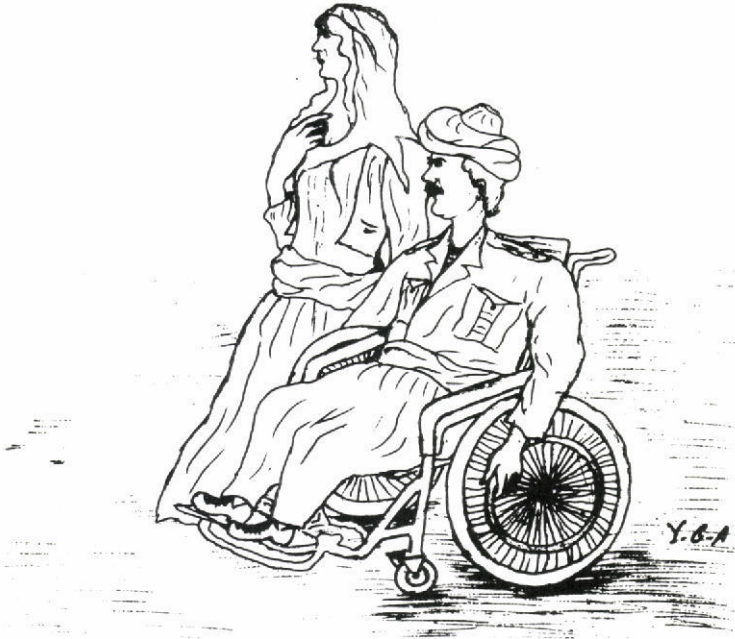
- 1- Tu kîjan sporê dilîzî?
- 2- Ji bo çi mirov sporê dike?
- 3- Ev wêne, sembolên kîjan sporan in?

NIQTEPIRS (?)

Niqtepirs li paşya hevokên pirsê tê danîn. Hevoka piştî niqtepirsê, bi tîpên mezin tê nivîsandin.

Mînak:

Berhemê çi xwarin xwar? Ez nizamim.

CIVAT Û SEQET

Rojekê ji rojên biharê, Eyšan ji karê xwe dizivirî û diçû malê. Xortekî seqet bi ereboka xwe ya çarteker li serê rê dixwest derbasî aliyê din bibe. Lê nikarîbû. Eyšanê ereba wî girt û ajot hêla din. Xortê seqet bi zimanekî şirîn weha got:

-Gelek spas, gelek spas ji bo alîkariya te.

Eyšan zivirî û got:

-Na, kekê ne hewceyî spasiyê ye, ev wezîfa me ye. Rêya te vekirî be.

Bi ereboka xwe ya çar teker xort rêya xwe domand. Rûyê wî yê bi ken, bi tîrêjên rojê dibiriqî. Gotinên mamosteyê Eyšanê hatin bîra wê. Wî ji bo seqetan weha gotibû:

"Wek hûn jî her roj dibînin gelek mirovên seqet di nava civatê de dijîn. Hin ji wan wexta ji diya xwe bûne seqet in. Hinek jî bi qezeyekê an ji bi nexweşiyekê seqet mane. Ew jî dixwazin di nava civatê de wek mirovên saxlem bijîn. Dixwazin bixebitin, bixwînin, bilîzin û bigerin. Divê mirov seqetiyên wan ji wan re neke kêmanî. Ew pir diltenik in. Bi hevaltîyek dilgerm, silavkirinek şîrîn, bi xeberdanek xweş, kêfa wan gelek tê.

Ew bi gopal û şewkên sipî, bi erebokên çar teker digerin. Divê em her gav dilê wan xweş bikin. Qîmet û alîkariyek taybetî bidin wan. Bi wan re bibin heval û hogir".

Bi dengên qîza xwe, Eysan ji vê bîranîna xwe hişyar bû. Zozana wê bi şewqa xwe ya spî di nava bexçe de, bi hevalên xwe re dûrik digotin û dilîstin.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!		
heval	alîkarî	hevaltî
gopal	seqet	şewqe

Pirs:

- 1- Em bi çi awayî dikarin alîkariya kesên seqet bikin?
- 2- Daxwaziyên kesên seqet çi ne?

RIYA PEYAN

Li bajaran, li ser riyên otomobîl, riyên peyan jî hene. Gava mirov ji alîkî derbasî alî din bibe, divê mirov di ser wan riyan de, bimeşe. Ew bi xetên spî û qalind nîşan kirîne. Hebûna wan riyan ji bo otomobîl û peyan dibe hêsanî. Li ser hinek riyan jî, lampeyên trafikê hene: Hinek ji van lampeyan ji bo otomobîlan in. Ev kesk, zer û sor in. Dema lampeya sor pêketiye, otomobîl disekin in. Dema lampeya zer pêketiye, şofêr xwe amade dikin. Dema lampeya kesk jî pêketiye, şofêr otomobîlên xwe dajon û diçin. Hinek lampe jî ji bo peyan in. Li ser van lampeyan wêneyên du merivan hene. Yek sor e û ji ber ku em bisekinin e. Ya din jî kesk e û ji ber ku em derbasî hêla din bibine.

Di van riyan de, divê mirov pir hay ji xwe hebe. Şo-

fêrên otomobîlan jî, carna dikarin xwe şaş bikin. Li ser wan riyên gelek qeza çêdibin.

Li ser riyên peya yê bê lampe, dive mirov bêtir hay ji xwe hebe. Berî mirov derbas bibe, divê mirov pêşî li ser milê çepê binihêre. Dûre li ser milê rastê û cara talî dîsa li ser milê çepê binihêre. Eger tu otomobîl li ser rê tune bin, wê gavê mirov dikare derbasî aliyê din bibe.

Swediya van bêjeyan li deftera xwe binivîse

peya

li ser milê rastê riyê peya

li ser milê çepê

rast

alî

pirs:

- 1) Riyên peyan bi kîjan rengin?
- 2) Ji bo çi riyê peyan çêkirine?

NIQTEBANG (!)

Niqtebang li dawîya bêje û hevokên balkişaniyê, fermaniyê û hewariyê tê danîn.

Mînak:

Birano! Bes bigirî! Ax! Hawarê! Were vir! Way li min bavo!

PEYVÊN PÊŞIYA

- 1) Şam şekir e, lê welat şirîntir e.
- 2) Ava bîra bi tevdîra.
- 3) Sal bi sal, xwezî bi par.
- 4) Hat ji newalê bû xwediyê malê.
- 5) Her teyr bi refê xwe re difire.
- 6) Golikek navê garanekê xerab dike.
- 7) Ga dimire çerm dimîne, mêr dimire nav dimîne.
- 8) Çavê li deriya, xwelî li seriya.
- 9) Bi pirsê, mirov dighêje Xursê.
- 10) Kî aş be, ew qeraş e.
- 11) Mirov da nav avê, ha li çongê ha li navê.
- 12) Rê be bila dûr be, bîr be bila kûr be.
- 13) Ker ket heriyê, ji xwedî çêtir tune rahile teriyê.
- 14) Kevir li cihê xwe giran e.
- 15) Qedrê zêr, zêrker dizane.

Spartin:

- 1) Ji dê û bavê xwe bipirse û çend gotinên pêşyan li deftera xwe binivîse!

PRONAV - CÎNAV

Pronav ew bêje ye, ku di hevokê de şûna navê mirov û tiştan digire.

Mînak:

- 1) **Mizgîn** dihere dibistanê. **Ew** swedî û îngilîzî dixwîne.
- 2) **Çiyayê Agirî** gelekî bilind e. **Ew** 5 165 m. ye.
- 3) Ev pirtûk nayê xwendin. **Ew** riziya ye.

Du grûbên pronavên kesîn hene.

Grûba yekem

Ez

Tu

Ew

Em

Hûn

Ew

Grûba duyem!

Min

Te

Wî, Wê

Me

We

Wan

NIQTE BÎHNOK (;)

Niqtebîhnok dikeve navbera hevokên ku bi hev re girêdayî ne, mana hev temam dikin û wê dibin serî

Mînak:

Havîna Kurdistanê ne bi şiliyê; lê germ e.

KUÇE Û PAQIJÎ

Kuçeyê ji dara sêvê re digot:

- Heger te rewşa min, derd û kulên min bizanîba, wê gavê tê heq bida min, ka ez ji bo çî weha diqeherim. Tu li wî zarokî binihêre! Şekirên xwe xwar û kaxezên şekir jî avêtin ser min. Ma çavên wî nabînin, ku teneka gemarê li kêlaka wî ye.

Dara sêvê piştî gotinên kuçeyê, keserek dirêj kişand û ji kuçeyê re got:

-Ez te baş fêm dikim û heq didim te. Ma qey ez bê derd û kul im! Ew zarokê ku kaxez avêt ser rûyê te, bîska din çî anî serê min! Sêvên ku gulî û şaxên min xemilandine, hîn kerik in, sor nebûne, wî jê kir. Piştî

sêv qert (gez) kir, fêm kir ku sêv çênebûne. Ew gulî û sêvên ku jêkiribûn avêt erdê û çû.

-Ma geş derd û kulê min hew zarok in. Na! Binihê-

ma dest
û diçin
em jî
koç na-
Çûk zi-
ên germ

tan nezîk dibe û s
pê dike, ew koç dik
welatên germ. M
payizan jî zozana
kin û nayên deşt
vistana xwe li wel

derbas dikan. Biharan jî dîsa paş de dizivirin.

-Ma ew nikarin zivistana xwe li vir derbas bikin?
-Wextê berf tê û serma zêde dibe, ew pir birçîbûn û zehmetiyan dikişînin. Êm bi destê wan nakeve. Nikarin xwarinê ji xwe re peyda bikin. Hinek çûk jî koç nakin. Li vir dimînin.

-Çûkên ku li vir dimînin, çawan zivistanan bê xwarin dikarin bijîn?

-Ew li ber koxê mirîşkan, li ser sergoyan, ji nava gemarên avêtî, xwarina xwe derdixin. Ji bo ku çûk birçî nemînin, mirov hûrikên nên û êmê mirîşkan davêjin ber wan.

Xezalê bi çavên xemgînî, li hêlîna leglegê mêze kir. Hêlîn vala bû. Birayê wê Çiya, bi destê wê girt, berê xwe dan malê û çûn.

Pirs:

1- Navên çûkên ku zivistanan koç dikan, binivîsin.

2- Çûkên ku pir xweş dixwînin kîjan in?

Navên van çûkan û bêjeyan bi swêdî binivîse!

hehecik

hêlîn

ref

êm

legleg

kox

BÊJEYA KURD

Ew bûncend roj ku Rojbîn ji ser pirtûkan ranedibû. Bavê wê pir meraq dikir. Rojbîn li ser çi dixebitî. Ew çû odeya Rojbînê. Hêdîka nezîkî maseya wê bû. Hinekî li ba wê sekinî. Haya Rojbînê jê tune bû, ku bavê wê hatiye hundirê odeya wê. Bavê wê hêdîka got:

- Roj baş keça min. Ev çend roj in ku em te xweşikî nabînin. Ma tu li ser çi dixebitî?

Rojbîn, bi dengê bavê xwe veciniqî û ji cihê xwe pengizî. Lê gava dît ku bavê wê ye, hinekî bîhna wê hat ber wê. Bîhna xwe berda û dûre bersiva bavê xwe da:

- Ez li ser koka bêjeya "KURD" î lêkolînekê çêdikim. Gelo bêjeya Kurd ji kengî ve tê xebitandin? Bingeha wê ji kû derê tê? Dîroka wê çi ye?

Bavê wê jî gelekî meraq kir û jê wê pirsî:

- Ka bêje keçka min, te di wî warî de ji pirtûkan çi derxistiye?

Rojbînê got:

- Min gelek pirtûkên li ser dîrokê xwendin. Li gorî vê lêkolîna min, berî bûyina îsa bi 2000 salan, Îraniya û miletên din navên cûda cûda li Kurdan kirine.

Cara yekem di dema Kardûkiyan de, navê Kurdan bi nivîskî hatiye nivîsandin. Di wê demê de ji Kurdan re weha digotin: Kardox, Kardo, Karduk û Kardux. Ksenofê Yewnanî, berî bûyina Îsa 400- 401 salan de, di Kurdistanê de derbas bûye. Ew di serpêhatiyên xwe de, bahsa Kardukan dike. Ew Kardukên ku ew behs dike, pêşiyên Kurdan in. Koka bêjeya Kurd, ji wê derê tê.

Kêfa bavê wê gelekî ji bi xebata Rojbînê re hat û jê re got:

- Bijî keça min ya jîr û delem. Te xebatek gelekî hêja kiriye. De rabe em herin bîstekê jî bigerin.

Swediya van bêjeyan li defterê xwe binivîse!

dîrok	lêkolîn	bingeh
serpêhatî	bêhn	bersiv

SERSAL

Şeva 31- ê Çileya Pêşîn bû. Erd bi berfê spî bû. Ji sermanan mirov diricifî. Çend malbat li cihekî civiya bûn û şeva sersalê bi hevûdu re derbas dikirin.

Gava saet nêzîkî 24-an bû, em jî wek mirovên din derketin derve. Zarok û mezinan fişekên serêsalê di-teqandin. Teqîniya fişekan, qêrînî û dengên zarok û mezinan ketibûn nava hev.

Hemûyan hevûdu himbêz dikirin, destên hev digirtin û sersala hevûdu pîroz dikirin. Ji bo saleke nû

serketin û serfirazî ji hev re dixwastin.

Demeke dirêj fişekên rengîn ezman xemiland. Bi kêfxweşî me temaşeya wan dikir. Dûre em hinekî cemidîn. Mirov ji sermanan nikarîbû zêde li derve bimîne. Em vegeriyan hundir. Diya min fêkî û êmîş ji bo mêvanan hazir kiribû. Lê çavên me zarokan, bêtir li wextê diyariyan bû. Me gelekî meraq dikir ku çi diyarî ji me re hatine kirîn.

Piştî xwarina fêkî û êmîşan, kose, telîsekî mezin li piştta wî kete hundir. Devê telîsê xwe vekir û diyariyên me li me belav kir. Li ser diyariyan navên me, berê hatibûn nivîsîn. Ji kêfan em difiriyan. Ji niha de, me bêriya sersalek din dikir.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

erd

diricifê

qêrîn

serfirazî

temaşê

fêkî

Pirs:

- 1) Şeva sersalê kîjan roj e?
- 2) Di şeva sersalê de, mirov çi dike?
- 3) Ji bo çi zarok ji sersalê pir hez dikin?

GEREK LI WELÊT

Meha Gulanê bû. Dinya bi gul û çîçekan xemilî bû. Em bi otomobîlê nû ji Meletiyê derketibûn û ber bi Elezîzê diçûn. Rê carna di kêleka çeman de, carna di qontarên çîyayên bilind û newalên kûr de, derbas dibû. Derûdora gola Xezarê di nava hişinahiyek pir xweş de mabû. Dûyê fabrîka Madenê digîhêşte ezmêna.

Gava em gihiştin Seyrantebê, sûr û burcên Diyarbekirê xuya kirin. Şetê Dîcleyê xemla paytextê di bin destan de, tamam dikir. Li dora Dîcleyê bax, baxçe û bîstan xweşikiyek din dida bajêr.

Di ber Dîcleyê de me riya Mêrdinê girt. Piştî nîvroj em gihêştin Cizîra Botan. Serkanîya dîrokzan, çand û folklorî kurdan. Çemê Dîcle, ew bajarê xweşik û hêja jî, ji spehîti û xêşikiya xwe bê par nehiştibû.

Roja din em derbasî Başûrê Kurdistanê bûn. Ew navçe azad bû. Di bin birêvabirna pêşmergeyan de bû. Yek ji wan hate cem me û bi Ingilîzî got:

-Hûn bi xêr hatin welatê me. Ji kerema xwe re pasportên xwe derxînin. Bi ken bavê min pasaporta xwe dirêjê wî kir. Li pasportên me nihêrî û da me û bi kurdî got:

-Hûn dîsa bi xêr hatin welatê xwe yê azad.

Ez ji kêfan difiriyam. Bavê min ji otomobîlê peyabû û sê caran erdên azad maçî kir. Serê xwe rakir û got:

-Êdî ez bimrim jî ne xem e. Min ev roj jî dît. Perçeyekî welatê min ji alî xelkê wî ve tê birêvebirin kirin. Xewn û xeyala min ya bi salan, bi rastî geriyaye.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

azad	xewn	rastî
navçe	burc	spehî

Pirs:

- 1) Bavê lêwîk ji bo çî erdê Kurdistanê maçî kir?
- 2) Li ser nexşeyê, riya ku ew tê de derbas bûn, nîşan bike!

ROJA DAYIKAN

Şemiya hefteya duhemîn ya meha Gulanê bû. Mîrze mevanê hevalekî xwe bû. Law û keçek mazûbanê wî hebûn. Navên wan Rojbîn û Gernas bûn. Dinya êdî baş germ bûbû. Xelk li ser xaniyan radizan. Piştî xwarina şivê û şevbuhêrkê, Mîrze û mazûbanê xwe bi dêrênceyê hilkişiyên ser banê xênî.

Nivînê Mîrze û herdu zarokên malê li teniştê hevûdu bûn. Mîrze xwe di nava nivîna de dirêj kir û li stêrkan temaşe dikir. Di wê tariya şevê de, stêrk diçirûsîn; dinya reş û tarî dixemilandin. Ji nava nivînê zarokan kurtepiştêk dihat. Rojbîn û Gernas hîn raneketibûn. Herdu zarok, bi dengê hêdî bi hevûdu re dipeyvîn. Peyva wan, bala Mîrze kişand û li wan guhdarî kir:

Rojbîn: Em Fîstanekî xweşik bikirin.

Gernas: Baş e. Lê ez bawer nakim, ku pereyên me têrê bikin.

Rojbîn: Divê em sibê, tiştêkî xweşik bikin. Di Roja Dayikan de, em dilê diya xwe xweş bikin.

Gernas: Ma çiqas pere me kom kirine?

Rojbîn: 58 banqnot.

Gernas: Ez bawer nakim, bi van pereyan fîstanekî li gorî dilê me pê were. Lê em dê tiştêkî li gorî dilê xwe bibîn. Gava em sibê rabûn, em herin sûkê.

Rojbîn: Baş e, şev gelek çû. Divê êdî em razên. Sibê piştî me diyariya diya xwe kirî, em dê werin destê wê maçî bikin û wê pîroz bikin.

Mîrze gelekî di bin tesîra axaftina herdu zarokan de mabû. Wî jî biryar da, ku di rojên dayikan de, ji diya xwe re diyariyan bikire. Gernas û Rojbîn tiştêkî xweş anîbûn bîra wî.

Swêdiya van bêjeyan li deftera xwe binivîse!

roja dayikan

taybetî

diyari

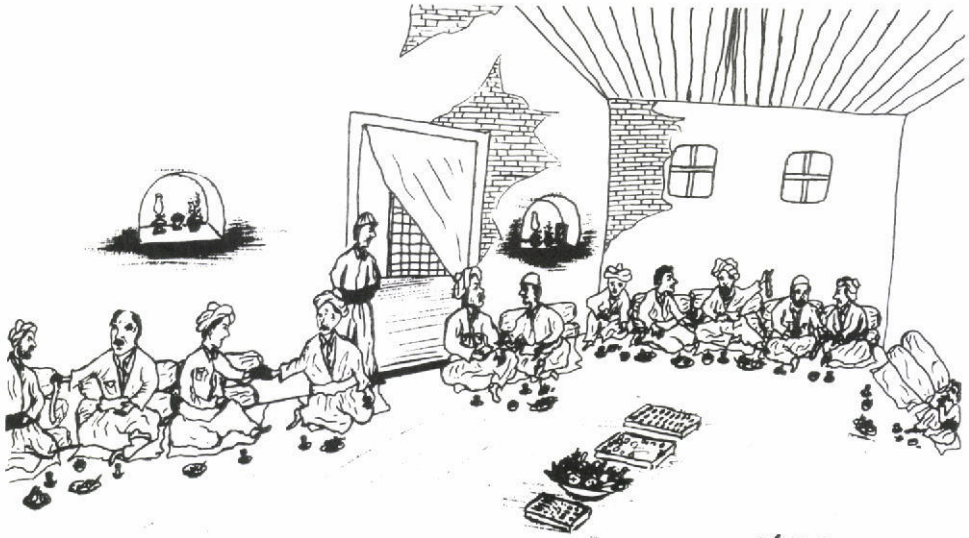
pîroz kirin

dilxweş

alîkarî

Pirs:

- 1- Roja Dayikan, di kîjan rojê de ye?
- 2- Hûn di wê rojê de, diyariyan ji diya xwe re dikirin?

Y.G.A

CEJNA ŞEKIR

Roja cejna şekir bû. Odeya mala Şiyar tijî mêvan bû. Qahwe û çay vedixwarin . Li ser sêniyê şekirên cûrbecûr hebûn. Şêrîn, Rojbîn û Bihar ji mala Şiyar dihatin û dixwestin herin sûkê. Kincên li ser wan paqij û xweşik bûn. Kîsikên di destên wan de, tije şekir bûn.

Rojbîn ji hevalên xwe re got:

- Şekir pir xweş e. Ez ji şekir gelekî hez dikim.

Gotinên Rojbînê bi dilê Biharê bû. Ew vegeriya ser Rojbînê û lê vegerand:

- Belê, rast e. Xwarina şekir pir xweş e. Xwezî her roj cejna şekir ba û min têr şekir bixwara.

Şêrîn bi meraq li herdu hevalên xwe guhdarî kir û

dûre ji wan pirsî:

- Gelo hûn dizanin şekir ji çi çêdibe?

Biharê xwest, ku bersiva pirsê Şêrînê bide:

- Wê rojê, bavê min dîroka çêbûna şekir ji xuşka min Sêvê re digot. Min jî li wan guhdarî kir. Bavê min digot, ku berê şekir tune bû. Di dewsa şekir de, mirov dims û fêkiyên şêrîn dixwar. Cara yekem, Hindiyan şekir çêkirin. Ewropîyan xwarina şekir ji wan hîn bûn.

Di sala 1590- î de, yekî fransî ku navê wî Oliver bû, ji pincarê şîrîn şekir çêkir. Mirovekî ji Cenevreyê ku navê wî Acharde bû, di sala 1801- ê de fabrîqa şekir çêkir.

Şekir ji pincêr û qamîşan çêdikin. Di dinyayê de, welatên herî bêtir şekir çêdikin, Kuba, Berezilya, Fransa û dewleta Sovyet ya berê ne.

Rojbîn piştî li dîroka şekir guhdarî kir, tahma devê xwe xweş kir û got:

- Himm, Şekir pir xweş e. Xwezî min her roj şekir bixwara.

Piştî gotinên Rojbînê, Biharê axaftina xwe domand:

- Rast e, şekir pir xweş e. Em zarok gelekî jê hez dikin. Lê bavê min digot, ku mirov şekir pir bixwe, ji bo diranan ne baş e. Diranên mirovan kurmî dike.

Eger em jî nexwazin diranên me kurmî bibin û êş di wan kevin; divê em li diranên xwe baş binihêrin û zêde şekir nexwin.

WELATÊ ME KURDISTAN

Kurdistan li Rojhilata navîn, li reşayiya Asyayê ye. Rûbera Kurdistanê li derûdora 500.000 km² ye. Texmînî ji 20 milyoni zêdetir Kurd li ser vê axê dijîn. Lê li Kurdistanê ne ku bi tenê Kurd hene, her weha hejmarekî mezin Asûrî, Ermenî û Keldan jî hene. We latekî kolonî ye. Koloniya dinya yê herî mezin e. Di nava dewletên Tirkîyê, Îran, Iraq û Suriyê de hatiye dabeş kirin.

Kurdistan welatekî pir dewlemend e. Xwediye çiyayên bilind û çemên mezin e. Deşt û beriyên wê, di warê cot û cotkariyê de bi nav û deng in. Di warê petrol û dewlemendiya binerdê de, gelekî zengîn e.

Çiyayê wê yê herî bilind Agirî ye. Bilindiya Agrî 5165 m. ye. Bakurê Kurdistanê navçeya herî bilind e. Başûrê Kurdistana Bakur deşt û berî ye. Deşta Diyarbakir û beriyên Heranê û Mêrdînê, di warê cotkarî û

çandiniyê de gelek dewlemend in.

Çêmên Kurdistanê yên herî mezin Firat, Dicle û Aras in. Gola Kurdistanê ya herî mezin, gola Wanê ye.

Perçê Kurdistanê yê herî mezin, Kurdistana Bakur e. Ev perçe di bin destên dewleta Tirkîyê de ye.

Li gorî meziniya perçeyan, texmînî hejmara rûniştevanan:

Kurdistana Bakur (Tirkîyê) : Qasî 12 milyon Kurd lê dijîn.

Kurdistana Rojhilat (Îranê) : Qasî 3 milyon Kurd lê dijîn.

Kurdistana Başûr (Iraqê) : Qasî 4 milyon Kurd lê dijîn.

Kurdistana Başûra Rojava (Sûriyê): Qasî 1 milyon Kurd lê dijîn.

Ji milyonekê zêdetir Kurd jî, li derveyê welêt dijîn.

Swediya van bêjeyan li deftera xwe binivîse		
çiya	deşt	gol
zozan	rûber	kolonî

Pirs:

- Welat çi ye?
- Di nexşeyê de Kurdistanê nîşan bide!
- Hûn ji kîjan navçeyên Kurdistanê hatine?

LÊKER

Lêker, ew bêje an bêjeyên ku tevgerekê, rewşekê, bûyerekê, pêwistiyekê an daxwazekê şanî me dikin. Di hevokekê de lêker, piranî li dawiya hevokê tê danîn.

Mînak:

- 1) Ez pirtûka Qanadê Kurdo dixwînim.
- 2) Do, berfek pir bariya û dîwarekî xaniyê me ket.
- 3) Nexweşî ji mîqroban çêdibin. Divê em xwe ji wan biparêzin.

Pirs:

Lêkerên di nivîsara jêr de hene binivîse!

.....

Gelî hevalan, cefa, stem, belengazî, xwîn û hêsirên çavan qe-dera gelê kurd nîne. Em vê qederê red dikin, em vê qederê nas nakin. Em naxwazin ku zarokên welatekî ji çar alî de îşxalkirî, mistemleke bimînin, dixwazin bibin zarokên welatekî kurdî serbixwe, yekbûyî û azad, zarokên Kurdistanê. Em dixwazin li welatê xwe, li ser axa xwe, bi zimanê xwe stranên evîn û azadiyê bistirên....

Yilmaz Güney

(Ji kovara Hêvî, hejmar:3, rp: 9)

NEWROZ

Newroz cejna Kurdan ya neteweyî ye. Newroz, tê maneya roja nû. Mizgîniya Biharê, xweşiyê û ronahiyê ye. Sembola serîhildan û azadiyê ye.

Her sal di 21-ê adarê de, Kurd vê cejne mezin pîroz dikin. Ev cejna ji efsana Kawa tê. Efsanek gelekî kevn e. Kawa li hemberî zilm û zordariya Dehak derdikeve û wî dikeve.

Di şeva 21-ê adarê de, li ser serê çiyar û cihê bilind agirên Newrozê tên dadan. Di Newrozê de, xelk derdikevin seyranê. Govend û dîlanê digrin. Dengbêj distirên. Zarok bi kêf û xweşî dilîzin. Lê dijminên Kurdistanê naxwazin Kurd bi kêfa dilê xwe cejna Newrozê pîroz bikin. Bi leşker û polisên xwe zilm û zordariyê li ser xelkê Kurd dikin. Heta ji dest wan tê, nahêlin xelk bi kêfxweşî û serbestî Newrozê pîroz bikin.

Îro, Newroz bûye cejnek Neteweyî. Li dervayî welêt jî, em Newrozê pîroz dikin. Govend û stranên kurdî pêşkêşî biyaniyan dikin. Folklor û çanda kurdî bi biyaniyan didin nasîn.

Pirs:

- 1- Em ji bo çi Newrozê pîroz dikin?
- 2- Em kengî agirê Newrozê dadidin?
- 3- Newroz sembola çi ye?

FERHENG

Kurdî	Swêdî	Kurdî	Swêdî
alî	sida	genim	vete
alîkarî	hjälp	gol	sjö
ard	mjöl	hevîr	deg
azad	fri	hêlîn	fågelbo
azadî	frihet	kerik	omogen
bersîv	svar	kêfxweş	nöjd
bêhn	lukt	kok	rot
birek	såg	lêkolîn	familj,släkt
biryar	beslut	nîştîman	patriot
birc	torn	pîroz	gratulation
cejn	högtidlig	rawestok	rast
cotkar	bonde	rewş	läge
daxwazî	vilja	rêkûpêkî	ordning
derman	medicin	serfîrazî	lyckas med
dermanxane	apotek	serhildan	uppror
destûr	vara ledig	sêwî	föräldralös
deşt	slätt	stûpêçk	halsduk
dilxweş	glad	taybetî	särskild
diyarî	present	tevger	rörelse
fermo	varsågod	tov	frö
gemarî	smutsig	westî	trött
		xemgîn	ledsen

ÇAVKANÎ

Jîn - Kovara Kurdî- W. M.E. Bozarslan

Tarîxa Edebiyata Kurdî-1.2- Q. Kurdo

Ronahî

Gramera Zimanê Kurdî - Q. Kurdo

Hawar

Şivanê Kurd - Erab Şemo

Hêvî

Dîroka Kurd û Kurdistanê -A. Tîgrîs/A.Germiyani

Kurterastî -A. Tîgrîs - B. Welatevîn

Keça Kurd Zozan -M. Baksî

Roja Nû

Dîwana 8 `an -Cigerxwîn

Kulîlk -Kovara Zarokan

Läromedel

Läsebok

på kurdiska(nordkurdiska)

för mellanstadiet

SIH-lagret

Box 8133

700 08 Örebro/Sweden

Best. nr. 4403-5

ISBN: 91-87730-33-2

APEC

Stockholm 1992

www.netewe.com

Läromedel

Läsebok

på kurdiska(nordkurdiska)

för mellanstadiet

SIH-lagret

Box 3133

700 08 Örebro/Sweden

Best. nr. 4403-5

ISBN 91-87730-33-2

APEC

Stockholm 1992

www.netewe.com